

مدیریت دانش در سازمان‌های نظامی (اول، اهداف، سیاست‌ها)

مؤلفین:

دکتر محمد رضا اراکی آشتیانی

دکتر ناصر پرور صادی

دکتر غلامحسین عزیزی

تهران ۱۳۹۶

«حق چاپ برای دانشگاه عالی دفاع ملی محفوظ است»

فهرست

صفحه	عنوان
۱۳	پیشگفتار
۱۷	فصل اول: مدیریت دانش از منظر اسلام
۱۹	مدیریت دانش از منظر اسلام
۲۰	تشخیص و اهمیت دانش ضروری
۲۳	تولید دانش
۲۴	کسب دانش
۲۶	موانع کسب دانش
۲۷	ثبت دانش
۲۷	تسهیم دانش
۲۸	استفاده عملی از دانش
۳۰	دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)
۳۳	فصل دوم: مبانی و مفاهیم مدیریت دانش
۳۵	مدیریت دانش در قرن بیستم میلادی
۳۷	مفاهیم مدیریت دانش
۳۹	داده
۴۰	اطلاعات
۴۱	دانش
۴۲	تجربه
۴۲	خرد
۴۳	هرم دانش
۴۴	فرا دانش
۴۶	انواع دانش
۴۷	مدیریت دانش
۵۱	فواید مدیریت دانش

۵۲	اهمیت مدیریت دانش در سازمان‌های نظامی
۵۴	مدیریت دانش در محیط‌های نظامی
۵۵	عوامل موفقیت در پیاده‌سازی مدیریت دانش در محیط‌های نظامی
۶۱	فصل سوم: الگوها، مدل‌ها و نظریه‌های مدیریت دانش در سازمان‌های نظامی
۶۳	مدیریت دانش در ارتش‌های جهان
۶۳	اهداف مدیریت دانش در نیروهای مسلح
۶۴	مدیریت دانش در نیروهای مسلح
۶۴	اصول مدیریت دانش نیروهای مسلح
۶۷	چرخه مدیریت دانش
۶۹	نقش مدیریت دانش
۷۱	عناصر مدیریت دانش
۷۴	راهبردهای دانش
۷۶	فرماندهی منطقه رزم، مدیریت دانش و پیریت اطلاعات
۷۶	فرماندهی منطقه نبرد
۷۹	نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌ها
۷۹	نقش‌های بخش مدیریت دانش
۸۲	افسر مدیریت دانش
۸۳	فرآیند مدیریت دانش
۸۵	مدیریت دانش و مدیر راهبردی
۸۶	محیطی برای مدیریت دانش
۸۷	مدیریت دانش در محیط راهبردی
۸۸	مدیریت دانش و نبرد شبکه‌محور
۹۱	مدیریت دانش راهبردی
۹۴	نقش مدیران راهبردی در مدیریت دانش
۹۵	تغییرات در آموزش مدیر راهبردی
۹۸	مدیریت دانش در وزارت دفاع امریکا

۱۰۰	مدیریت دانش در نیروهای نظامی کانادا.....
۱۰۱	طرح راهبردی مدیریت دانش در سازمان ناسا.....
۱۰۳	اهداف مدیریت دانش در ناسا.....
۱۰۴	فرآیند مدیریت منابع دانش در ناسا.....
۱۰۵	مدیریت دانش برای نظامیان (کانادا).....
۱۰۶	تحقیق و توسعه دفاعی برای مدیریت دانش در محیط‌های نظامی.....
۱۰۶	مدیریت دانش در کسب آگاهی محیطی فرماندهان.....
۱۰۷	مدیریت دانش - ر. بخش اطلاعات رزمی - نظامی.....
۱۰۸	مدیریت دانش و آموزش.....
۱۱۱	فصل چهارم: اسناد فرادستی اهداف، اصول و سیاست‌های مدیریت دانش
۱۱۳	اسناد فرادستی نظام مدیریت دانش در جمهوری اسلامی ایران.....
۱۱۳	بیانات مقام معظم رهبری و فراندستی کلان راهبردی.....
۱۱۴	قانون اساسی (اصل سوم).....
۱۱۴	سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۴۰۲.....
۱۱۵	نظام مدیریت دانش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.....
۱۱۵	بخشی از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ج.ا.ا. در علم و فناوری.....
۱۱۵	اهداف مدیریت دانش.....
۱۱۶	هدف‌های مدیریت دانش از نظر داوینپورت.....
۱۱۶	اهداف مدیریت دانش از نظر داوینپورت و پروساک (۱۹۹۸).....
۱۱۷	مزایای (اهداف) سازمانی مدیریت دانش.....
۱۱۸	الگوی مدیریت دانش سازمان بهره‌وری آسیا (APO).....
۱۱۹	اصول مدیریت دانش.....
۱۱۹	اصول مدیریت دانش از نظر اسلام.....
۱۲۰	ملاحظات اصول مدیریت دانش از دیدگاه نجفی و رحیمی.....
۱۲۰	اصول مدیریت دانش از دیدگاه داوینپورت و پروساک.....
۱۲۱	اصول مدیریت دانش در ارتش آمریکا.....

۱۲۱	راهبردهای مدیریت دانش
۱۲۲	راهبردهای چهارگانه مدیریت دانش وان کرو (۲۰۰۱)
۱۲۳	راهبردهای شخصی سازی و کدگذاری مدیریت دانش
۱۲۴	انواع راهبردهای مدیریت دانش بر اساس الگوی جامع مدیریت راهبردی دانش
۱۲۴	بیرلی و چاکرابارتی (۱۹۹۶)
۱۲۷	راهبردهای تولید و توسعه دانش
۱۲۷	راهبردهای انتقال دانش
۱۲۹	راهبردهای به کارگیری دانش
۱۲۹	الگوی راهبردی سن و یگران
۱۳۵	الگوی راهبردی بات
۱۳۸	الگوهای راهبرد دانش
۱۴۰	الگوی راهبردی زاك
۱۴۲	الگوی راهبردی دی پابلوس
۱۴۳	الگوی راهبردی بیرلی و دالی
۱۴۸	راهبردهای کشف و تبدیل دانش در نیروهای مسح بر اساس س. ای. سی. آی
۱۴۸	معیارهای انتخاب راهبرد مدیریت دانش
۱۵۷	سیاست های مدیریت دانش در محیط نظامی
۱۶۱	سخن پایانی
۱۶۳	الگوی مدیریت دانش در سازمان های نظامی
۱۶۷	منابع
۱۶۷	الف) منابع فارسی
۱۶۹	ب) منابع خارجی

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی به عنوان ساز و کاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی، امنیتی با بهره گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، در صدد تدوین راهبردهای تعالی بخش به منظور تحقق اهداف منبث از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راه اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسائل دفاعی-مدیریتی و امنیتی به منظور کمک سازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری پیش قدم کرده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است. این امر هنگامی مهم تر می نماید که نگاهی پژوهشی و عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چرا که با ظهور تهدیدات نوین در عرصه بین الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به هنگام نگذاشتن مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها، تولید و توزیع ادبیات راهبردی را یاری نمایند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه که ماحصل تلاش استادان و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت زمان مفیدی از دوران زندگی خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکتری در دانشگاه طی نموده‌اند، نمایان می گردد. در این راستا انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می نمایند به گرمی می فشارد.

و ما توفیقنا الا بالله علیه توکلنا و الیه نئیب

انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

چه خوش گفت پیغمبر راست گوی ز گهواره تا گور دانش بجوی

مطالعه قدمت دست‌ساخته‌های بشری که در موزه‌های مختلف نگهداری می‌شوند گواه آن است که قریب به ۵۰۰۰ سال قبل در بین‌النهرین، انسان شروع به ساخت هزاران لوح گلی همانند منشور کوروش کرده تا پیمان‌های قانونی، ارزیابی و تعیین مالیات‌ها و ثبت قوانین را بر روی آن‌ها حک نموده و حفظ کند و بی شک با جمع‌آوری و حفظ این الواح، هسته اولیه اماکنی به نام «کتابخانه» مکمل گرفته است. این اماکن که برای مدیریت دانش حرفه‌ای به وجود آمدند و تسبیح اطلاعات در یک محل را به عهده گرفتند، از جمله هدف‌های رایج در منازعات نظامی ادوار گذشته بودند. حدود ۵ قرن پیش، اختراع دستگاه چاپ و تایپ نشریات، گسترش دانش و مدیریت آن‌ها تسهیل کرده و از آن دوره تاکنون هریک از حرفه‌های اجتماعی با برگزاری دوره‌های کارآموزی، کاربرد کتاب و ... سعی بر ایجاد خبرگی و نخبگی در بین کارکنان خود داشتند. هم‌زمان با توسعه رزهای دانش، خصوصاً در دهه سال ۱۹۳۰ میلادی رویکردهای علمی، روش‌های آموزشی و آموزش‌دیس از سوی صاحب‌نظران علوم و روانشناسان ارائه شد تا تسهیل دانش‌اندوزی مبتنی بر اصول علمی ممکن گردد. هم‌زمان با این تحول، به‌طور روزمره علاوه بر وسایل کمک آموزشی سطح مدرسه، ابزارهای مدرن برای سهولت در امر آموزش، حفظ، انتقال و تسهیم دانش مخصوص هر حرفه تحصیلی نیز ارائه شد همچنین در کنار تحولات آموزشی، رفتارشناسی کارکنانی که در فرآیند خلق و کسب دانش سهیم بودند نیز با هدف ایجاد اخلاق دانشی مورد توجه بوده است. سازمان این نتیجه را دارد که افراد معمولی را به افراد استثنایی تبدیل کند ضمن اینکه سازمان‌دهی مؤثر، تربیب، تجهیز و رهبری افراد عادی برای عمل در بالاترین سطح ممکن هم از وظایف مدیریت است. مشاغل نظامی از جمله مشاغل حیاتی، پویا و متکی بر دانش بوده به‌گونه‌ای که می‌توان یقین داشت منطق ایجاد این حرفه با پیدایش حیات و امنیت انسان بر کره خاکی هم‌زمان می‌باشد؛ بنابراین حفظ یافته‌های کاربردی، علمی و تحقیقی نیز به موازات سیر پیشرفت آن رخ داده است. بر این اساس، طبقه‌بندی پدیده جنگ به نسل‌های مختلف، به‌طور حتم بر اساس مستندسازی تحولات

حرفه نظامی‌گری و انتقال دانش از نسلی به نسلی دیگر صورت گرفته است. جمهوری اسلامی ایران نیز به‌عنوان کشوری پهناور، قدرتمند و تأثیرگذار بر منطقه جغرافیایی خود در طول تاریخ، همواره به نیروهای نظامی حرفه‌ای و متخصص متکی بوده است؛ بنابراین مخاطبان انتظار دارند که انتقال دانش نظامی از گذشته تا به حال به‌طور طبیعی صورت گرفته و از این‌پس نیز صورت گیرد. در این کتاب که باهدف ارائه الگوی مدیریت دانش در سازمان‌های نظامی (با تأکید بر اصول، اهداف و سیاست‌ها) تدوین شده است، پس از بیان مسئله، به ضرورت و اهمیت آن پرداخته شده است.

خداوند در قرآن مجید می‌فرماید: «خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می‌دارد و خدا به آنچه می‌کنید آگاه است»^۱. نظر به اینکه انجام هر کنش انسان بر دانش استوار است، هر چه دانش انسان در مورد یک عمل بیشتر و دقیق‌تر باشد، آن عمل مؤثرتر و بهتر انجام خواهد شد. از این‌رو انجام هر اقدام تاکتیکی، آموزشی و اداری در نیروهای مسلح اگر با دانش بیشتر و دقیق‌تر انجام گیرد، طبق وعده خداوند متعال با موفقیت قابل وصفی همراه خواهد بود. بنابراین یکی از ضروری‌ترین نیازمندی‌های نیروهای مسلح ارتقای دانش از طریق تولید، کسب، نگهداری، انتشار و استفاده بهینه از آن است و یکی از جدی‌ترین مباحثی که امروزه به شدت مورد نیاز نیروهای مسلح است، بحث مدیریت دانش است.

دانش نیروهای مسلح با توجه به گستردگی سازمانی، دارای وجوه و ابعاد مختلفی است که نظام مدیریت دانش مصوب ستاد کل نیروهای مسلح این ابعاد را چنان آورده است: دانش فرماندهی و مدیریت راهبردی، دانش مدیریت منابع انسانی، دانش اجتماعی و ارتباط مردمی، دانش دینی و اعتقادی، دانش و فناوری ساخت محصولات نوین دفاعی، دانش بهره‌گیری صحیح و اقتصادی از منابع، دانش و فناوری به‌کارگیری صحیح سلاح‌ها و تجهیزات، دانش یکپارچه‌سازی سامانه‌ها و توسعه نرم‌افزارها، دانش هدایت عملیات و تاکتیک، دانش جمع‌آوری و پردازش اطلاعات محیطی، دانش پایه برای توسعه علم و شکستن مرزهای دانش و

... شواهد و روش‌های جاری در مجموعه نیروهای تابعه نیروهای مسلح، گویای آن است که هرچند موارد بالا تا حدودی در حال انجام بوده است ولی با توجه به تحولاتی که در سه دهه اخیر در مدیریت دانش صورت گرفته، کافی نبوده و فرصت‌های بسیاری برای ارتقا و کیفیت بخشیدن به آن وجود دارد. بخشی از کارکنان نیروهای مسلح بدون اینکه تجارب ارزشمند خود را به دیگران منتقل کنند، از خدمت رها می‌شوند و گنجینه دانش آن‌ها به بیرون سازمان منتقل می‌شود؛ یا در هنگام اشتغال به خدمت، ذخایر دانشی در اذهان آنان مدفون و پنهان است. مسئله عمده این است که چگونه می‌شود دانش را در سازمان‌های نظامی به گونه‌ای اثربخش مدیریت کرد؟ به خوبی احساس می‌شود که مشکلات و مسائل بیان‌شده، ناشی از فقدان نظام مدون مناسب مدیریت دانش در نیروهای مسلح می‌باشد که مؤلفین درصددند موضوع پیش گفته را با مدیریت هستی و چگونگی اصول، اهداف، سیاست و چرخه مدیریت دانش و ارتباط بین آن‌ها بررسی کنند. مدیریت دانش نظامی به عنوان رویکردی راهبردی برای دستیابی به اهداف دفاعی، نقش برجسته و رزمجندی را در استفاده مؤثر از دانش موجود و تبدیل آن به عمل، از طریق چرخه مدیریت دانش ایفا می‌کند. این مدیریت در عرصه نظامی قدرتمند، دقیق، به هنگام، مبتنی بر راهکارهای مبتنی بر فناوری، مباحث شناختی، فرهنگی و اجتماعی است. توسعه مدیریت دانش نظامی، نیازمند پژوهش توسعه بیشتر در زمینه مسائل علوم شناختی، فناوری اطلاعات، فرماندهی و کنترل و دیگر حوزه‌های جانبی است تا از این رهگذر، سامانه‌های عملیاتی مؤثر و کارآمدتری تدوین شود (خزایی، ۱۳۸۴: ۱۴).

کاربرد اصول و فنون مدیریت دانش در محیط‌های نظامی می‌تواند بر چگونگی به کارگیری فناوری‌های نظامی نوین برای کسب برتری دانشی و همچنین بر تکامل دکترین‌های نظامی تأثیر فراوانی داشته باشد. به همین دلیل مدیریت دانش، عاملی مؤثر و یاری کننده برای رویارویی با چالش‌های سامانه‌های دفاعی در مواجهه با انقلاب در امور نظامی در قرن بیست و یکم خواهد بود و به عنوان عاملی اساسی در تغییر رهنامه و انقلاب در امور نظام مورد توجه قرار گرفته است (همان: ۱۵).